

Motion till riksdagen 2022/23:629

av **Johan Hultberg (M)**

Bristen på deltidsbrandmän i Fyrbodal och Sverige i stort

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta fram en nationell strategi och handlingsplan för att minska bristen på räddningspersonal i beredskap och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att ge räddningspersonal i beredskap skattelättnader och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur villkoren för huvudarbetsgivare till räddningspersonal i beredskap kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att i vissa fall begränsa offentliga arbetsgivares rätt att neka bisyssla som räddningspersonal i beredskap och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Svensk räddningstjänst är beroende av räddningstjänstpersonal i beredskap (RIB), alltså deltidsbrandmän. Av räddningstjänstens personal i operativ tjänst är den absoluta merparten deltidsbrandmän. Enligt statistik från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) så var nära 69 procent av de anställda inom räddningstjänsten, med minst hälften av den totala arbetstiden inom operativ (uttryckande) tjänst, deltidsbrandmän år 2021.¹ I den valkrets som undertecknad representerar, Fyrbodal, består de allra flesta räddningsstyrkor helt av deltidsbrandmän. Bara på de större stationerna finns heltidsanställd personal. För att upprätthålla en fungerade räddningstjänst i Sverige och

¹ MSB:s statistik- och analysverktyg IDA, *Personal i operativ tjänst*,
<https://ida.msb.se/ida2#page=2666b47c-2b7d-42f7-9a9e-2c302ddbfe9> (hämtad 2022-10-31).

då särskilt på mindre orter och på landsbygden är det således avgörande att kunna rekrytera och behålla deltidsbrandmän.

Idag råder en stor brist på deltidsbrandmän, vilket får allvarliga konsekvenser i form av bland annat en försämrad beredskap och försenade räddningsinsatser. Enligt en enkätundersökning gjord som del av ett examensarbete från Luleå tekniska universitet så klarar inte ens hälften av de tillfrågade räddningstjänsterna av att kontinuerligt upprätthålla den beslutade beredskapen.² Att många räddningstjänster runt om i Sverige har problem med att upprätthålla beredskapen bekräftas också av den årliga tillsyn som MSB gör av kommunerna utifrån lagen om skydd mot olyckor (LSO). Som del av tillsynen genomför MSB en enkät med bland annat frågor om huruvida räddningstjänsterna har svårigheter att rekrytera och behålla deltidsbrandmän/räddningspersonal i beredskap. Enligt resultaten från 2021 så har drygt en tredjedel av räddningstjänsterna problem med att upprätthålla beredskapen. Och hela tre av fyra räddningstjänster har enligt årsuppföljningen svårt att rekrytera deltidsbrandmän. De omfattande rekryteringsproblemen pekar på att beredskapen riskerar att försämrats på många håll i Sverige. Nu krävs krafttag för att minska bristen på räddningspersonal i beredskap.

För att locka fler att bli deltidsbrandmän är det naturligtvis viktigt att förbättra anställningsvillkoren och på andra sätt göra uppdraget och arbetet som deltidsbrandman mer attraktivt. Ansvaret för detta vilar först och främst på räddningstjänsterna men det behövs också ett statligt ledarskap och engagemang för att rekrytera fler deltidsbrandmän och för att göra arbetet som deltidsbrandman mer attraktivt. MSB stödjer räddningstjänsterna i bland annat kampanjarbetet för att rekrytera deltidsbrandmän, liksom naturligtvis i fråga om utbildning. Regeringen bör dock även se över möjligheten att ge myndigheten i uppdrag att i samverkan med andra centrala aktörer såsom Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Brandmännens Riksförbund samt Kommunalt fram en nationell strategi och handlingsplan för att minska bristen på räddningspersonal i beredskap. En sådan strategi och handlingsplan skulle kunna bli ett viktigt verktyg för att långsiktigt klara rekryteringen av nya deltidsbrandmän och bör konkret innehålla åtgärder för att förbättra villkoren för deltidsbrandmän men också för hur utbildningsverksamheten kan utvecklas. Räddningstjänster som vill erbjuda utbildning av framtida deltidsbrandmän i egen regi bör få bättre stöd och hjälp av MSB. Vidare bör regeringen överväga möjligheten att införa skattelättnader för räddningspersonal i beredskap. Konkret skulle exempelvis deltidsbrandmäns inkomster upp till ett visst belopp kunna skattebefrias. En annan möjlighet vore att undanta ersättningar till räddningspersonal i beredskap från beräkning av statlig inkomstskatt. Detta för att minska marginaleffekterna.

Men viktigt är också att underlätta och göra det mer attraktivt för arbetsgivare att tillåta personal att bli deltidsbrandmän. Regeringen bör därför se över hur villkoren för huvudarbetsgivare till räddningspersonal i beredskap kan förbättras. Detta alltså i syfte att få fler arbetsgivare att ge sin personal tillstånd att arbeta som räddningspersonal i beredskap. För arbetsgivare finns det stora fördelar med att ha personal som också arbetar med räddningstjänst. Exempelvis kan deltidsbrandmännens kompetens användas i arbetet med att förebygga olyckor och skapa trygghet på den ordinarie arbetsplatsen. Samtidigt finns det också uppenbara nackdelar för huvudarbetsgivarna, såsom att personal plötsligt måste lämna arbetsplatsen eller inte kan användas för jobb längre bort

² Håkansson, L. & Luther Wallin, I. (2018). *Räddningstjänstpersonal i beredskap: En studie om rekryteringssituationen i Sverige*. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:ltu:diva-70963>.

än några få minuter från brandstationen. Regeringen bör brett se över hur villkoren för huvudarbetsgivarna kan förbättras. Särskilt bör de ekonomiska villkoren ses över. Konkret bör bland annat möjligheten att införa nedsatt arbetsgivaravgift övervägas. Genom en nedsatt arbetsgivaravgift hade huvudarbetsgivare kunnat få en ekonomisk kompensation eller rentav ett ekonomiskt incitament för att bevilja personal tillstånd att arbeta som deltidsbrandmän. En annan konkret fråga som bör ingå i en översyn av villkoren för huvudarbetsgivarna är vad som händer vid skador och sjukdom i samband med tjänstgöring som deltidsbrandman. Det är viktigt att huvudarbetsgivaren inte drabbas ekonomiskt om dennes anställda blir skadad eller sjuk i samband med arbete som deltidsbrandman.

Problem med att arbetsgivare nekar anställda möjligheten att arbeta också som deltidsbrandman kan förhoppningsvis till stor del avhjälpas genom åtgärder som förbättrar villkoren för huvudarbetsgivarna. En mer drastisk åtgärd som regeringen dock bör överväga är att i vissa fall begränsa möjligheten för offentliga arbetsgivare att neka bisyssla som räddningspersonal i beredskap. Offentliga arbetsgivare bör särskilt anstränga sig för att möjliggöra att anställda kan fungera som räddningspersonal i beredskap. Offentliga arbetsgivare bör enligt undertecknads uppfattning vara skyldig att presentera goda skäl för att ha rätt att neka en anställd möjlighet att arbeta som deltidsbrandman.

Johan Hultberg (M)